A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (első tanács)

2021. június 10.*

„Előzetes döntéshozatal – Fogyasztóvédelem – A hibás termékekért való felelősség – 85/374/EGK irányelv – 2. cikk – A »hibás termék« fogalma – Nyomtatott napilap pontatlan egészségügyi tanácsadást tartalmazó példánya – A hatály alóli kizártság”

A C-65/20. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet az Oberster Gerichtshof (legfelsőbb bíróság, Ausztria) a Bírósághoz 2020. február 7-én érkezett, 2020. január 21-i határozatával terjesztett elő a

VI

és

a **KRONE – Verlag Gesellschaft mbH & Co KG**

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (első tanács),

tagjai: J.-C. Bonichot tanácselnök, L. Bay Larsen, C. Toader (előadó), M. Safjan és N. Jääskinen bírák,

főtanácsnok: G. Hogan,

hivatalvezető: A. Calot Escobar,

tekintettel az írásbeli szakaszra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– a KRONE – Verlag Gesellschaft mbH & Co KG képviseletében S. Korn Rechtsanwalt,

– a német kormány képviseletében J. Möller, M. Hellmann és U. Bartl, meghatalmazotti minőségben,

– az Európai Bizottság képviseletében A. C. Becker és G. Gattinara, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2021. április 15-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

* Az eljárás nyelve: német.

Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem az 1999. május 10-i 1999/34/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvvel (HL 1999. L 141., 20. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 4. kötet, 174. o.) módosított, a hibás termékekért való felelősségre vonatkozó tagállami törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések közelítéséről szóló, 1985. július 25-i 85/374/EGK tanácsi irányelv (HL 1985. L 210., 29. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 1. kötet, 257. o.; a továbbiakban: 85/374 irányelv) 1. és 6. cikkével összefüggésben olvasott 2. cikkének értelmezésére irányul.

2 E kérelmet az osztrák állampolgár VI és a Krone – Verlag Gesellschaft mbH & Co KG, egy ausztriai székhelyű sajtótársaság között VI azon kérelme tárgyában folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő, amely az e társaság által kiadott napilapban közétett helytelen egészségügyi tanács követéséből eredő testi sérülések miatti kár megtérítésére irányul.

Jogi háttér

Az uniós jog

3 A 85/374 irányelv második, harmadik, negyedik és hetedik preambulumbekezdése kimondja:

„mivel egyedül a gyártó objektív felelőssége jelenti – tekintettel a technika korunkban egyre növekvő fontosságára – a modern műszaki termelésből eredő kockázatok méltányos megosztása problémájának megfelelő megoldását;

mivel a felelősség kizárólag az iparilag előállított ingó dolgokra terjedhet ki; mivel ebből kifolyólag szükséges a felelősséget kizárni a mezőgazdasági termékek és a vadászati termékek vonatkozásában, kivéve, ha ezek olyan ipari feldolgozáson mentek keresztül, amely hibát okozhat e termékekben; mivel az ezen irányelvben megállapított felelősségnek azokra az ingó dolgokra is ki kell terjednie, amelyeket ingatlanok előállítására használnak fel, illetve amelyeket ingatlanokba építettek be;

mivel a fogyasztó védelme megköveteli, hogy a gyártási folyamatban részt vevő összes gyártó felelősséggel tartozzon, amennyiben az általuk gyártott termék, vagy az általuk szállított résztermék vagy nyersanyag hibás volt; […]

[…]

mivel a fogyasztó testi épségének és javainak védelme érdekében a termék hibáját nem a használatra való alkalmasság hiányához, hanem az általában elvárható [helyesen: a széles vásárlóközönség részéről jogosan elvárható] biztonság hiányához képest kell megállapítani; mivel a biztonságot a terméknek a körülményekhez képest nem megfelelő, rendeltetésellenes használatának kizárásával kell megállapítani;

mivel a kockázatnak a károsult és a gyártó közötti méltányos megosztása érdekében a gyártó mentesül a felelősség alól, ha bizonyítja bizonyos mentesítő körülmények fennállását.”

4 Ezen irányelv 1. cikke értelmében:

„A termék gyártója felel a termék hibája által okozott kárért.”

5 Az említett irányelv 2. cikkének szövege a következő:

„Ezen irányelv alkalmazásában a »termék« minden ingó dolog, […] akkor is, ha az más ingó vagy ingatlan dolog részét alkotja. A »termék« fogalma magában foglalja a villamos energiát is.”

6 Ugyanezen irányelv 3. cikkének (1) bekezdése a következőket írja elő:

„A »gyártó« a végtermék, az alapanyag, a résztermék előállítója, valamint az, aki önmagát a termék gyártójaként adja meg nevének, védjegyének vagy egyéb megkülönböztető jelzésének a terméken történő feltüntetésével.”

7 A 85/374 irányelv 6. cikkének (1) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„A termék hibás, ha nem nyújtja az általában elvárható [helyesen: jogosan elvárható] biztonságot, tekintettel az összes körülményre és különösen:

a) a termék kiszerelésére;

b) a termék észszerűen elvárható használatára;

c) a termék forgalomba hozatalának időpontjára.”

Az osztrák jog

8 A 85/374 irányelvet a Produkthaftungsgesetz (a termékekért való felelősségről szóló törvény, BGBl. 99/1988) a BGBl. I, 98/2001 számában közzétett módosítás szerinti változatában (a továbbiakban: a termékekért való felelősségről szóló törvény) ültette át az osztrák jogba.

9 A termékekért való felelősségről szóló törvény 1. §-ának (1) bekezdése értelmében:

„Amennyiben a termék hibája halált, testi sérülést, egészségkárosodást, vagy a terméktől eltérő más dologban kárt okoz, az okozott kárért

1. a terméket előállító és forgalomba hozó vállalkozó felel,

[…]”

10 E törvény 3. §-a előírja:

„A gyártó […] a végtermék, az alapanyag, a résztermék előállítója, valamint az, aki önmagát a termék gyártójaként adja meg nevének, védjegyének vagy egyéb megkülönböztető jelzésének a terméken történő feltüntetésével.”

11 Az említett törvény 4. §-a értelmében:

„A termék minden ingó dolog, akkor is, ha az más ingó dolog részét alkotja vagy más ingatlan dologhoz kapcsolódik, ideértve az energiát is.”

12 Ugyanezen törvény 5. §-ának (1) bekezdése szerint:

„A termék hibás, ha nem nyújtja az összes körülményre tekintettel észszerűen elvárható biztonságot, tekintettel különösen:

1. a termék kiszerelésére;

2. a termék észszerűen elvárható használatára,

3. a termék forgalomba hozatalának időpontjára.

[…]”

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

13 A KRONE – Verlag médiatulajdonos, és a *Kronen-Zeitung* napilap egy regionális kiadásának kiadója.

14 2016. december 31-én az „Ausztria” részben a „*Hing'schaut und g'sund g'lebt*” („idekukkantott és egészségesen élt”) című rubrikában a reszelt torma jótékony hatásairól szóló cikket tett közzé. Ezt a cikket egy olyan személy írta alá, aki egy vallási rend tagja, Kräuterpfarrer Benedikt, aki a gyógynövények területén szakértőként ingyenesen ad tanácsot a napilap által naponta közzétett rovatban.

15 A cikk szövege a következő volt:

„Reumafájdalmak enyhítése

A frissen reszelt torma segíthet a reuma során fellépő fájdalom csökkentésében. Az érintett területeket előbb dörzsöljük be sűrű növényi olajjal vagy disznózsírral, majd azokra helyezzük és nyomjuk rá a reszelt tormát. Ezt a pakolást akár kettő–öt óráig is fennhagyhatjuk, mielőtt eltávolítanánk. A pakolásnak enyhítő hatása van.”

16 Az abban a cikkben megjelölt kettő–ötórás időtartam azonban, amely alatt a pakolást alkalmazni kellett, pontatlan volt, mivel az „óra” kifejezést használták a „perc” kifejezés helyett.

17 2016. december 31-én az alapeljárás felperese, bízva a kezelés e cikkben említett időtartamában, körülbelül három órán keresztül hagyta fenn ezt a pakolást a lábízületén, és csak azt követően vette azt le, hogy mérgező kontaktreakció miatt erős fájdalmat érzett.

18 Az alapeljárás felperese azt kérte, hogy a bíróság kötelezze a KRONE – Verlagot arra, hogy fizessen meg számára 4400 eurót az elszenvedett testi sérülésből eredő kára megtérítéseként, és állapítsa meg e kiadó felelősségét a 2016. december 31-i incidensből eredő valamennyi jelenlegi és jövőbeli káros következmény tekintetében.

19 Mivel kérelmét elsőfokon és másodfokon elutasították, az alapeljárás felperese felülvizsgálati kérelmet nyújtott be a kérdést előterjesztő bírósághoz.

20 E bíróság pontosítja, hogy az előtte folyamatban lévő jogvita azt a kérdést veti fel, hogy egy sajtókiadó vagy egy napilap tulajdonosa a 85/374 irányelv alapján felelősségre vonható-e az olyan cikkben szereplő téves információból eredő káros következményekért, amelynek közzétételéhez hozzájárult.

21 Az említett bíróság kifejti, hogy az információhordozók kapcsán a jogirodalom egy része a termékfelelősséget a hordozó mint olyan által okozott károkra korlátozza, például a könyv mérgező borítója vagy a mérgező tinta által okozott károkra. A termékfelelősséget e jogelméleti álláspont szerint a dolog veszélyessége miatti felelősségre kell korlátozni, és az nem eredhet tanácsadásból, mivel a szellemi szolgáltatások nem minősíthetők a 85/374 irányelv 2. cikke értelmében vett „terméknek”. A „termék” fogalmának ilyen tág értelmezése azzal a következménnyel járna, hogy ezen, a gyártó objektív felelősségét előíró irányelv hatálya alá vonja egy ötlet bármilyen írásbeli megfogalmazását. Az információkat ki kell zárni az említett irányelv hatálya alól, mivel önkényes a termékfelelősség azon körülményhez való kapcsolása, hogy az információt fizikai hordozón rögzítették.

22 A kérdést előterjesztő bíróság jelzi, hogy a jogtudomány egy másik része ki kívánja terjeszteni e felelősség hatályát azokra az esetekre, amelyekben a károk hibás szellemi szolgáltatásból erednek. A termék hibája által okozott kárért felelős „gyártónak” a kiadó, a szerző és a nyomda minősülhet. A

jogirodalom e része úgy véli, hogy a könyvek szerzői, a médiatulajdonosok és a kiadók felelőssége a 85/374 irányelv alapján megállapíthatónak kell lennie a nyomtatott mű tartalmáért, mivel azt kifejezetten a tartalma miatt vásárolják meg. Ennélfogva a fogyasztó ilyen termékkel szembeni elvárásai nem a nyomtatott műre mint dologra korlátozódnak, hanem kiterjednek magára a tartalmára is.

23 E körülmények között az Oberster Gerichtshof (legfelsőbb bíróság, Ausztria) felfüggesztette az eljárást, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjesztette a Bíróság elé:

„Úgy kell-e értelmezni a [85/374] irányelv 1. és 6. cikkével összhangban értelmezett 2. cikkét, hogy (hibás) terméknek kell tekinteni valamely napilap azon példányát, amely olyan, szakmailag helytelen egészségügyi tanácsot tartalmaz, amelynek követése egészségkárosodást okoz?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésről

24 Kérdésével az előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 85/374 irányelvnek az ezen irányelv 1. és 6. cikkével összefüggésben olvasott 2. cikkét úgy kell-e értelmezni, hogy az e rendelkezések értelmében „hibás terméknek” minősül egy nyomtatott napilap valamely példánya, amely paramedicinális témával foglalkozva pontatlan egészségügyi tanácsot adott valamely növény használatával kapcsolatban, amelynek betartása e napilap egyik olvasójának egészségkárosodást okozott.

25 Előzetesen valamely uniós jogi rendelkezés értelmezését illetően emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlatnak megfelelően nemcsak annak szövegét, hanem szövegkörnyezetét, valamint azon jogi aktus céljait is figyelembe kell venni, amelynek az a részét képezi. Az uniós jogi rendelkezés keletkezése szintén felfedhet az értelmezése szempontjából releváns tényezőket (2019. október 9-i BGL BNP Paribas ítélet, C-548/18, EU:C:2019:848, 25. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

26 A 85/374 irányelv 2. cikkének alkalmazásában „termék” minden ingó dolog, akkor is, ha az más ingó vagy ingatlan dolog részét alkotja, valamint a villamos energia is.

27 E cikk szövegéből következik, hogy a szolgáltatások nem tartozhatnak ezen irányelv hatálya alá.

28 A 85/374 irányelv 2. cikkének ezen értelmezését megerősíti ezen irányelv szerkezete. E tekintetben meg kell jegyezni, hogy a „termék” e cikk értelmében vett fogalma a gyártónak a termékei hibás jellege által okozott károkért fennálló felelősségének általános összefüggései keretében kerül meghatározásra.

29 Amint az az említett irányelv harmadik preambulumbekezdésében is tükröződik, az abban meghatározott felelősségi rendszer csak az iparilag előállított vagy az épületek építése során felhasznált vagy ingatlanba beépített ingó dolgokra alkalmazandó.

30 A fogyasztók védelme megköveteli, amint az ugyanezen irányelv negyedik preambulumbekezdése mutatja, hogy a gyártási folyamatban részt vevő összes gyártó felelősséggel tartozzon, amennyiben az általuk gyártott termék, vagy az általuk szállított résztermék vagy nyersanyag hibás volt.

31 A 85/374 irányelv második preambulumbekezdésével összefüggésben értelmezett 1. cikke ebben a kontextusban írja elő a „gyártónak” – akit az irányelv 3. cikke úgy határoz meg, mint a végtermék, az alapanyag, a résztermék előállítója, valamint az, aki önmagát a termék gyártójaként adja meg nevének, védjegyének vagy egyéb megkülönböztető jelzésének a terméken történő feltüntetésével – a terméke hibája által okozott kárért fennálló objektív felelőssége elvét.

32 A fenti megfontolásokból következik, hogy a szolgáltatások nem tartoznak a 85/374 irányelv hatálya alá. Mindazonáltal a kérdést előterjesztő bíróság által felvetett kérdések megválaszolása érdekében meg kell vizsgálni azt, hogy az egészségügyi tanács, amely jellegénél fogva szolgáltatásnak minősül, amennyiben birtokba vehető ingó dologba, a jelen esetben nyomtatott napilapba kerül, alkalmas-e arra, hogy mivel pontatlannak bizonyult, hibás jelleget kölcsönözzön magának a napilapnak.

33 A szóban forgó irányelv 6. cikkének (6) bekezdése szerint a termék akkor minősül hibásnak, ha nem nyújtja különösen a termék kiszerelésére, a termék észszerűen elvárható használatára, és a termék forgalomba hozatalának időpontjára tekintettel jogosan elvárható biztonságot. Ugyanezen irányelv hatodik preambulumbekezdésének megfelelően ezt a széles vásárlóközönség által támasztott jogos elvárásra tekintettel kell megítélni (2015. március 5-i Boston Scientific Medizintechnik ítélet, C-503/13 és C-504/13, EU:C:2015:148, 37. pont).

34 Az e rendelkezés szerinti jogosan elvárható biztonságot ezért különösen az adott termék rendeltetésére, jellemzőire és objektív tulajdonságaira, valamint a termékkel célba vett felhasználói csoport sajátosságaira tekintettel kell értékelni (2015. március 5-i Boston Scientific Medizintechnik ítélet, C-503/13 és C-504/13, EU:C:2015:148, 38. pont).

35 Amint arra a főtanácsnok indítványának 29. pontjában lényegében rámutatott, valamely termék hibás jellegét bizonyos, magából a termékben rejlő olyan elemek alapján kell meghatározni, amelyek többek között a termék kiszereléséhez, használatához, valamint forgalomba hozatalának időpontjához kapcsolódnak.

36 A jelen ügyben meg kell állapítani, hogy a szóban forgó szolgáltatás, azaz a pontatlan tanács nem az annak hordozóját képező nyomtatott napilappal függ össze. E szolgáltatás különösen nem kapcsolódik sem annak kiszereléséhez, sem annak használatához. Következésképpen az említett szolgáltatás nem tartozik a nyomtatott napilap lényegében rejlő elemek közé, amelyek önmagukban lehetővé teszik annak értékelését, hogy e termék hibás-e.

37 Egyébiránt az, hogy a 85/374 irányelv nem tartalmaz rendelkezéseket arra vonatkozóan, hogy megállapítható a hibás termékekért való felelősség olyan szolgáltatás által okozott károkért, amelynek a termék csak fizikai hordozója, az uniós jogalkotó szándékát tükrözi. Ezen irányelv hatályának e jogalkotó által meghatározott határai többek között különböző érdekek közötti összetett mérlegelésből erednek (lásd ebben az értelemben: 2011. december 21-i Dutrueux ítélet, C-495/10, EU:C:2011:869, 22. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

38 Ennélfogva a szolgáltatók felelőssége és a késztermékek gyártóinak felelőssége két külön felelősségi rendszert alkot, mivel a szolgáltatók tevékenysége nem hasonlítható a gyártók, az importőrök és a szállítók tevékenységéhez (lásd ebben az értelemben: 2011. december 21-i Dutrueux ítélet, C-495/10, EU:C:2011:869, 32. és 33. pont). Amint ugyanis a szolgáltató felelősségéről szóló tanácsi irányelvre vonatkozó COM(90) 482 végleges javaslatból (HL 1991. C 12., 8. o.) is kitűnik, amelyet a Bizottság a szolgáltatások jellegzetességeire tekintettel 1990. november 9-én terjesztett elő, a szolgáltató felelősségi rendszerének külön szabályozás tárgyát kell képeznie.

39 Következésképpen az olyan pontatlan egészségügyi tanács, amelyet nyomtatott napilapban tesznek közzé, és amely egy másik birtokba vehető dolog használatára vonatkozik, nem tartozik a 85/374 irányelv hatálya alá, és nem olyan jellegű, hogy e napilapnak hibás jelleget kölcsönözzön, és megalapozza ezen irányelv alapján a „gyártó” objektív felelősségét, legyen az akár az említett napilap kiadója, nyomdája, vagy akár a cikk szerzője.

40 Ha az ilyen tanácsok a 85/374 irányelv hatálya alá tartoznának, annak nemcsak az lenne a következménye, hogy tagadná az uniós jogalkotó által az áruk és szolgáltatások között tett különbséget, illetve ez utóbbiaknak ezen irányelv hatálya alóli kizárását, hanem ezenkívül azzal a következménnyel is járna, hogy megalapozzák a napilapok kiadóinak objektív felelősségét, annak

lehetősége lenne vagy korlátozott lehetőségével, hogy mentesüljenek e felelősség alól. Márpedig az ilyen következmény sértené a károsult és a gyártó közötti igazságos kockázatmegosztás célját, amint arra ugyanezen irányelv hetedik preambulumbekezdése emlékeztet.

41 Azt is pontosítani kell, amint azt a Bizottság írásbeli észrevételeiben tette, hogy bár a hibás termékekért való objektív felelősség, amelyet a 85/374 irányelv ír elő, nem alkalmazható az alapügyben szereplőhöz hasonló ügyben, más, eltérő alapokon nyugvó szerződéses vagy szerződésen kívüli felelősségi rendszerek alkalmazhatók, mint például a rejtett hibákért vagy a vétkes károkozásért való felelősség (lásd analógia útján: 2002. április 25-i González Sánchez ítélet, C-183/00, EU:C:2002:255, 31. pont).

42 A fentiek összességére tekintettel az előterjesztett kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 85/374 irányelvnek az ezen irányelv 1. és 6. cikkével összefüggésben olvasott 2. cikkét úgy kell értelmezni, hogy nem minősül az e rendelkezések értelmében „hibás terméknek” egy nyomtatott napilap valamely példánya, amely paramedicinális témával foglalkozva pontatlan egészségügyi tanácsot adott valamely növény használatával kapcsolatban, amelynek betartása e napilap egyik olvasójának egészségkárosodást okozott.

A költségekről

43 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (első tanács) a következőképpen határozott:

Az 1999. május 10-i 1999/34/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvvel módosított, a hibás termékekért való felelősségre vonatkozó tagállami törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések közelítéséről szóló, 1985. július 25-i 85/374/EGK tanácsi irányelvnek – az 1999/34 irányelvvel módosított ezen irányelv 1. és 6. cikkével összefüggésben olvasott – 2. cikkét úgy kell értelmezni, hogy nem minősül e rendelkezések értelmében „hibás terméknek” egy nyomtatott napilap valamely példánya, amely paramedicinális témával foglalkozva pontatlan egészségügyi tanácsot adott valamely növény használatával kapcsolatban, amelynek betartása e napilap egyik olvasójának egészségkárosodást okozott.

Aláírások